

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preceptoriu[m] Nico. [de] Lira ordinis seraphici Francisci/
siue Expositio tripharia breuis vtil[is] in decalogu[m] legis
diuine**

Henricus <de Frimaria>

Nicolaus <de Lyra>

Colonie, 19.05.1495

Secunda expositio respic[...]
p[at]rem sp[irit]uale[m] puta sacerdote[m]
[et] [con]fessore[m] q[ui] te fonte baptismat[is] regenerauit. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-31207

QUARTA

Unde fm Canones z legitimas sanctiones parē
tibus i grati a testamentoz donatiōe sibi facta ex
cludunt, z hereditaria successiōe priuant. **T**er
tia est z dennatio aie. Un̄ glosa super illud Exo.
21. Qui male dixerit p̄i vel m̄i morte moriatur
morte scz etne dannatōis. Nec mirum si tales re
putent̄ idigni vita etna: qz reputant̄ indigni hac
vita penali z misera/que eis diuino iudicio repen
tine subtrahit̄. cuz tamē alijs peccatoribz vita ad
penitentiaz concedat̄. Et ex hoc rōnabiliter potest
colligi quantus sit reatus transgressiō huius pre
cepti: qz p̄ ipm peccantes expiunt̄ ob huius p̄cti
detestacionem a sententia pietatis ip̄ius domini q̄
de ceteris peccatoribus d̄: Ezechie. 18. Nolo mor
tem peccatoris: svt conuertat̄ z uiuat De istis autē
p̄t̄ repentinam mortem qua plectunt̄ p̄ diuinaz
sententiā: dici potest ecōtrario. Nolo vitaz pecca
toris: hoc scz p̄ceptū transgredientis sed vt mor
te moriat̄ z eternaliter condennet̄.

SELTADA expositio respic̄ p̄ em sp̄ia
le puta sacerdotē z p̄fessorē q̄ te fonte baptismat̄
regenerauit. q̄ tibi p̄ sacra diuinū alimētū ministrat
q̄ te sciētia/p̄dicatōibz/ z exēplis instruit z iformat.
Hunc patrem tripliciter honorare debemus.

Duino humiliter obediendo. In his potissime
ad que teneris de iure presbytero tuo obedire cuz
tibi p̄ceperit celebrādū q̄ celebres/ cū ieiunādū iei
iunes/ q̄ interdita ecclie fues. z excōicatos stricti
ssime vitas. Quis ei p̄dictoz transgressiō marie si fit
ex deliberatōe z p̄temptu iduat peccatū mortale

PRECEPTA

Circa q̄d tria sunt notanter aduertenda. **Primum** est quantum ad excommunicationis sententia quam quilibet christianus merito debet abhorrere. Per ipsam enim excommunicati a consortio diuino et beatorum in eterna felicitate excluduntur. Per ipsam etiam ab omni suffragio et communionem omnium bonorum que fiunt in ecclesia militante totaliter priuantur. Per ipsam a potestate dei (ut sic loqui liceat) et defensione sanctorum angelorum eripiuntur. Et tamen in anima quam in corpore potestati dyaboli traduntur. per hoc sicut ad Thimo. i. **Secundum** est cum quanta cura et diligentia excommunicatos debemus euitare. quod patet ex hoc quod ex eorum communiione peritina et periculum mortale incurritur. Ideo autem dixi communiione peritina. quia si ignorantia vel inaduertentia seu etiam per coactionem absolutam excommunicato coherces non ligaris. quia in hoc casu magis videris pati quam agere. Si vero per coactionem conditionatam. puta si aliquid de anima temporalis imminet et ex hoc excommunicato communices sententiam non euitas. quia licet talis meretur culpam attenuet non tamen ad nihilat. cum per nullo metu rei temporalis quis debeat peccare mortaliter. extra de his que vi vel metu committuntur. ca. Sacris. Sed hoc intelligit Hostiensis de his que in preceptum clauium cohercet vel quoniam probabiliter creditur clauis ex hoc preceptum. extra de clerico ministrante. ca. Si celebret. **Tertium** est cum quanto conatu et diligentia penitentiam in confessione positam debeas adimplere. quia negligentia et preceptum penitentie iniuste facit confessionem precedentem non valere. Unde in hoc casu sicut in alijs quatuor casibus oportet confessionem totaliter reiterare. ut probat de penitentia. distin. i. Desurans

QUARTA

ubi dicitur quod sacri canones tria penitentiae. per fidei et conversionem penitentium abbrevianda precipiunt. et per negligentiam prelatum existimant. Et quod negatores petri. i. secura est satisfactio lachrymarum. Quod et trina confessio dominice lectionis penitentem delinquentem penitentiae trine negationis. Unde in aggravatione talis obedientie scribitur Deuteronomio. 17. Qui superbierit nolens obedire sacerdoti ipse non morte moriatur. Est autem sciendum quod quilibet christiannus ad proprie obedientiam suis superioribus merito debet induci propter tres prerogativas ipsius obedientie. Prima est. quod obedientia est via certa humane salutis. quod sicut per inobedientiam homo est expulsus a gaudiis paradisi. ita per obedientiam illuc certitudinaliter redire debet. Unde legitur in figura huius de tribus magis Matth. 2. quod per aliam viam reversi sunt in regionem propriam ut exponit Gregorius. Secunda est quod obedientia est scala celestis beatitudinis. In cuius figura videtur Jacob scalam cuius summitas celos tangebat et angelus per eam ascendebat et descendebat. et dominus erat innixus scale. Gen. 28. In quo innuitur quod obedientia ponit hominem in vita celesti in conversatione angelica et in manutentione divina. Bene namque dominus erat innixus huic scale. quod mentem et cor veri obedientis in seipsum in obliquabiliter dirigit et firmat hominis desiderium ne unquam in momentum a divino beneplacito deflectat. Huius autem scale tria sunt tres gradus quantum ad presens licet Bernardus septem assignet. Primum est obedire libenter sine recalcitratione. Ad quod hortatur Eusebius cesariensis in omelia dicens. Quicquid vobis a superioribus precipitur hoc ita accipite.

PRECEPTA

ac si sit ore dei. **S**ecundus gradus est obedire
hyllariter sine murmuratōe. Qui enim inuitus et cum
murmuratōe obedit. crucē post xpm portat ut ite-
rum xpm crucifigat. Exemplū de Symone sire-
neo / q̄ cum angaria etiam inuitus crucez portauit.
Tertius gradus est obedire pseuerāter et sine iter-
ruptōe q̄ nō q̄ incipit / s̄ q̄ pseuerauerit. h̄ salu⁹ erit
ut dicit saluator Math. 10. Nā humil' imo pfectis-
sima gloriose p̄ginis marie obediētia. aperuit no-
bis regnū celoz qm̄ dixit angelo gabrieli Luce. 1.
Ecce ancilla dñi. **T**ertia prerogatiua est q̄ obediē-
tia est clauis eterne iocūditatis. q̄ sicut p̄ iobediē-
tiā nobis adit⁹ eterne iocūditatis claudis. ita ecō-
trario p̄ obediētiā apit. **S**ecundo ipm̄ honorare
debes sibi debitū iusticie integralit' psoluēdo ut scz
sacrifices qm̄ sacrificiū dū fuerit / et decimatiōem p̄stes
de oibz bonis de q̄bz fuerit decimandū. et etiā sibi
psitear' cū fuerit psitēdū. S̄z dices q̄ries et qm̄ te-
neor sacerdoti psiteri. Ad h̄ dicēdū est q̄ rigore iu-
sticie et de iure scripto tener' sibi admin' semel in
āno / h̄ est q̄dragesima psiteri. Et etiā de bona et
cōi psuetudie cū vultū sui pecor' agnoscere debe-
at. p̄ta te exigerent psitear' q̄ries d̄z tibi sacramē-
tū eukaristie ministrare. Alijs t̄pibz p̄ totū annuz
postq̄ debitum tuum exoluer' tuo sacerdoti. po-
ter' postea psiteri cūlibz religioso p̄ sedē apostolē
caz p̄uilegiato. S̄z h̄ notabil'r̄ incidit triplex dubi-
tatio. **P**rima est an de necessitate absoluta subdit⁹
teneat sui p̄bri licētiā petere. cū religioso p̄uilegia-
to voluerit psiteri. Ad q̄d dōm̄ est q̄ postq̄ s̄b dit⁹

ARTICULVS

p confessionē semel factā pprio curato satisfecit de debito iustitie / et paruit statuto ecclesie. non videtur quod de necessitate absoluta teneatur requirere licentiam alteri confitendi potissime in eo casu in quo religiosi actus confessionis consequuntur non solum virtute privilegii eis concessi. sed etiam de voluntate et assensu dyocesani. quod privilegium secundum omnes eius conceditur liber usus clauium / et per assensum dyocesani videtur fieri applicatio illius usus ad debitam materiam quantum ad personas in sua dyocesi si ceteras. Dicit tamen potest quod licet non de necessitate absoluta teneatur ad dictam licentiam petendum. ad hoc tamen teneri videtur ex quadam congruitate et decetia. Unde et si non est pale necessarium tamen utile est petere licentiam propter duo. Primo quod in petendo licentiam per bonum obedientie meretur / et suis actibus magis merito inuenitur. Secundo quia per humilitatem petendi a nota in obedientie excusatur. quam notam fortasse videretur incurere si non petita licentia alij presumeret confiteri. Secunda questio est. an curatus subdito petenti licentiam teneatur dare alteri confitendi maxime postquam statuto ecclesie satisfecit de semel in anno confitendo sacerdoti. Dicendum est quod sic. quod ex debito sui officii quilibet curatus tenetur zelare et procurare salutem sui subditi. hoc constat quod salus cuiuslibet augeatur ex hoc quod plurimae peccata sua confitetur et quod a pluribus peccatis per ipsorum consilium ad cautelam et preservationem et etiam emendam suorum peccatorum dirigit. igitur curatus tale licentiam petenti subdito concedere tenetur. quod si eam negaret cuius densus esset quod suam salutem non zelaret. sed potest ipse dire. cum sibi precluderet viam per quam possit asse-

PRECEPTA

qui proptiore venia de commissis /z vberiore caute
lam ac pseruatoem de committendis. Un certu e q
null' eoz q salute suoz subdicoz zelat. tale licetia
petetib' negat. s' poti' gratat' z liberalit' indulget.
Sciendu tñ q multi casus sūt i iure expressi in qbz
irrequisito curato /imo z cōtra ipsi' phibitōnem ex
pressaz p̄t q̄s licite alteri cōfiteri. Prīm' e si sacer
dos sit isci' z ignar'. ¶ Secūdus si sit reuelator
cōfessionis. ¶ Tertius si ip̄emet sit p̄iceps crimi
nis. vt puta si ip̄e peccauerit cū p̄sona q̄ sibi cōfite
tur. tūc em̄ tollit' erubescētia cōfiteri. z sic vt pluri
mū puritas cōfessionis ip̄edit'. ¶ Quart' si verisi
milit' timeat q̄ p̄sonā cōfiteat' sollicitet ad p̄ctm̄
et maxime si hoc constat ex p̄habilibus indicijs.
¶ Quint' si p̄ctm̄ commissus sit directe contra p̄so
nā ipsius curati z potissime si sit tale p̄ctm̄ cui' cō
fessio req̄rat exp̄ssionē circūstātie illi' p̄sonē i quaz
commissus ē. vt patz de infamia z detractōne z hu
iusmodi. Sed q̄d fiet si ex mētis p̄tinatā petraz
licentiam neget z subdito phibeat ne alteri confi
teat'. Dicendū est q̄ in hoc casu sentiunt maiores
doctores ecclesie q̄ subdit' nō pōt phiberi quin
sua salute q̄rat confitendo illi q̄ auctoritate apo
stolica v' etiā ep̄i pōt eū absoluere. nec in hoc tene
tur ei obedire. qz talis phibitio est directe contra
charitatē /z cōtra subditi salutē. Privilēgiat' tñ
absolues debet iniūgere cōfesso q̄ se p̄senter p̄prio
sacerdoti z dicat se esse cōfessum z absolutū. z sa
cerdos tenet ei credere z eucharistiam ministrare.
Et hoc sufficit sacerdoti p̄ sua cōsciētia q̄ ex dicto

penitēt? sciat ipz eē p̄fessū z absolutuz cū de pctis occultis z ei? cōscia nō possit h̄re aliā certitudinem nisi p̄ ipsūmet. vñ sic? tenet sibi credere de his q̄ i p̄fessione sibi reuelauit. ita pari ratōe sibi credere tenet si dicat se eē p̄fessus z absolutū ab eo q̄ autoritate apostolica ipm absoluerē potuit. Gl̄n dicē dū q̄ ei credere tenet? z q̄ iuste agit si tali eukaristia neget q̄ sic phibet se eē cōfessus. Tū p̄rio qz p̄uat eū iure suo eo q̄ oīs catholic? h̄z ius p̄cipiēdi eukaristia. dūmodo cōtrit? fuerit z cōfessus. Tū etiā qz eneruat q̄ntū ē in se autoritatē sedis apostolice dant? liberā facultatē p̄uilegiatis sibi cōfessos absoluēdi. **T**ertia questio ē. Utz cōfessus p̄uilegiato teneat eadez pctā suo curaro h̄ perētitez cōfiteri. Dicēdū ē q̄ de hoc ariqtus fuerunt diuerse sententiē doctoz. Quidā em? dixerunt q̄ cū p̄lat? teneat agnoscere vultū sui pecor? subditus tenetur sibi iterare confessionez si petat alias nō posset agnoscere suam cōscientiā vtrunz esset dignus recipere eukaristiaz quā sibi tradere tenet. Præterea dicit Bernard? in glo. super illo verbo p̄prio sacerdoti q̄ cū q̄s ex causa declinet a p̄prio sacerdote z cōfiteat superiori. potest absolui ab eo nec tenet huiusmodi pctm cōfiteri p̄prio sacerdoti. Sz vt d̄t nō tenetur ei credere q̄ sit absolutus nisi cōfiterit ei per litteras superioris vel alio modo legitimo. ergo multomin? videt q̄ debeat reputare subditum de pctis p̄uilegiato cōfessis absolutū nisi eadē pctā p̄pria sacerdoti itez confiteat. Alij dixerūt z veremeli? q̄ nullo modo

PRECEPTIS

tenet proprio sacerdoti iterum confiteri. Cuius ratio est quod
nullus tenet confiteri peccata que non habet si iste qui est absolutus
a penitentiario episcopi vel a privilegiato sedis apostolice
ita non habet ista peccata ergo non tenet ea confiteri. Si tamen
aliquis postmodum commisit illa tenet confiteri antequam
ad communionem accedat. Si tamen tempore confessionis immedi-
ate sit confessus privilegiato. tunc sufficit quod solum se repre-
sentet suo curatores dicat se confessum tali vel tali persone privile-
giate et sacerdos tenet ei credere. Tamen quod de occultis
sacerdos nihil potest scire nisi per ipsum referentes.
Tamen quod in foro conscientie tenet sacerdos credere sub-
dito pro se et contra se Cui concordat Hostiensis in questione
one que querit quis sit ordinarius vel patriarcha. li. 2.
ca. Patriarche. ubi dicit in foro penitentiali credo cui
liberum est dicit se habere licentiam a suo iudice. sed ipse
caueat ne mentiatur. Et hoc nunc expresse deter-
minatum est per Joannem papam vicinum secundum quem
dicit quod confessi fratribus non plus tenent eadem peccata
iterum confiteri. quam si ea fuissent proprio sacerdoti con-
fessi Et sententiam contrariam Joannis de poliano qui dicit
quod eadem tenent iterum confiteri. Papa dicit expresse esse
erroneam et a catholicis mentibus respuendam. Nec
illa cogunt que per opinionem contrariam superius sunt in-
ducta. Nam ad illud quod primo inducit quod pastor re-
netur agnoscere vultum sui peccatoris. Dicendum est quod
verum est quod tenetur cognoscere si aliquid peccatum habet
ad hoc quod possit diiudicare si ipse debeat ad
communione admittere. Sed de hoc sufficenter informat
magister per hoc quod dicit se esse confessum privilegiato cui
etiam tenet in foro conscientie credere ut visum est.

Illud autē qđ obijcit p Bernardū. nō obuiat qđ
hoc intelligit de peccis manifestis. vt qñ curat^r su-
um subditū. p̄babiliter h̄z suspectū de aliq̄ pecca-
to notorio. tūc nō tenet credere subdito de absolu-
tione facta p̄ sup̄iorē nisi p̄bet cū legitimo docu-
mēto. Sec^o ē autē de occultis in q̄b subdito peni-
tus credere debet siue p̄ se siue cōtra se vt visum ē
Tertio patrē sp̄iālē honorare debem^r ei de-
bitū honorē z reuerētā exhibēdo. Et de hoc scri-
bit Ecclesiasti. 7. ca. Honorifica sacerdotē z da
illī p̄tē vt mādatū ē tibi. h̄ve illis q̄ sacerdotes nō
solū nō honorāt. s̄ detrahūt eis z eos ifamant z
crucifigūt rursuz filiū dei i semetip̄is. vt ait apls.
Nā q̄tiēs religioso aut sacerdoti detrahis. toties
coronā spineā xp̄i capiti ip̄mis. qz ip̄i sūt caput z
sup̄ior ps eccle militāt. Quoties at̄ iuriā eis fe-
cer^r. toties xp̄m clavis p̄fig^r. Quoties eis iudicā-
ar^r fueris. toties in faciē xp̄i sp̄uis Et q̄tiēs ip̄os
exosos habueris vl̄ dicta vl̄ facta exprobrauer^r.
toties lat^r xp̄i lācea trāssig^r. Vñ de^o ostēdere vo-
lens q̄ntū illō p̄ctm̄ detestat. declarauit h̄ i pena
i solita quā i dathan z abirō ptulit dñ̄ eos viuos
terra absorbuīt p̄ eo qđ ip̄is sacerdotib^z insultaue-
rūt z ignē obtulerūt alienū. Ex q̄b p̄z qđ sacerdo-
tes merito sunt ab omnib^z honorandi. p̄pter triā
Primo ratōe vtilitatis. qz p̄ absolutōez a pec-
catis te purificant z p̄ sacramēta in eē gr̄e te p̄fir-
māt z regnum celoꝝ p̄ clauem sue lingue referant
Secōdo ratōe dignitatis que tanta est qđ suum
creatozem mirabiliter creant z pro humana salu-

PRECEPTA

re hostiam immortalem consecrant. **T**ertio ratione potestatis. quia iram dei per oblationes suam placant / et manum dei ad vltiscendum extēsam quodammodo immobilitant virtute oblationis pro te facte.

TERTIA expositio est de pte supnali / vide licet ipso deo q̄ te creauit / et q̄ te propria imagine insigniuit / et de propria carne et sanguine pauerit. Et hunc patrem tripliciter debes honorare.

Primo quidem in seipso. **S**ecundo in eius filio vnico iesu christo. **T**ertio in eius matre benedicta gloriosa virgine. In se quidem patres celestem honorare debes tripliciter. **P**rimo sibi de omnibus beneficijs suis tam donis naturalibus q̄ gratuitis deuotas et iuges gratiarum actiones referēdo. Ad q̄d exequendū te mouet scriptura p̄pheta dicēte. ps. 33. Benedicā dñm in om̄i tpe. Ad hoc etiā mouz te creatura irrational' **G**l' dem' em̄ q̄ auicula statim cātāt / et suū factorē laudant cū in auroza bñficiū lucis diei sentiūt. **G**l' de aut' ē absurdū q̄ ibi obmutescat creatura rationalis vbi deo laudat / et iubilat creatura irrationalis. Ad hoc etiā te excitat tua natura p̄pria. **N**ā in corpore hūano igeminauit natura tot mēbra vt dicūt p̄hi q̄ sūt dies in āno. vt ex hoc rōnali instinctu iformeris. vt nulla dies te trāseat sine laude diuina / et gr̄arū actōe. De hac laude diuina dicit q̄dā sic. **N**ō sufficit p̄fessio mentis diuine laudis sine cōfessione oris. ei qui habet tempus operandi. **E**st inquit aliud deo gratias agere. aliud